

De tweede helft

De tweede helft

Sjef Copray

Copyright © 2023 Sjef Copray

Omslagontwerp en

Omslagillustratie © 2023 Sjef Copray

Steenuilbroertjes, acrylverf op canvas

ISBN: 9789403683270

Voor Els, Joost en Thijs

....but don't you understand
I already have a plan
I'm waiting for my real life to begin

Inhoud

Proloog	5
1. Chris Carpo	16
2. Auckland	40
3. Sydney	105
4. Terug naar Groningen	135
5. Terug naar Auckland	174
6. Groningen	215
7. Mareuil	239
8. Het eindpunt	281
Epiloog	300

Proloog

De groene *Ozzie Experience* bus had hen aan het eind van de middag afgezet voor een klein, vervallen ogend *backpackers* hostel in Hall Street, vlak bij Bondi Beach. Ze stapten als eersten uit, grepen direct hun rugzakken uit de bagageruimte en waren als eersten bij de receptiebalie. Daar kon de eigenaar met overdreven Australische jovialiteit en een knipoog hen de laatste tweepersoonskamer aanbieden. Ze hadden er toch niet aan moeten denken om, wat hun laatste nacht samen zou worden, in afzonderlijke bedden op een volle slaapzaal door te brengen.

Hun kamer op de 1e verdieping bleek een klein kaal vierkant vertrek met slechts één smal smerig, gebarsten raam, uitzicht biedend op een kleine binnenplaats. Een grote gescheurde poster met een afbeelding van Ayers Rock, met tape slordig aan een van de muren bevestigd, zorgde naast de vaalblauwe deur voor wat kleur in de grauwwitte kamer. De inrichting was minimaal met een smalle tafel, 2 stoelen, een wastafel en uiteraard, het meest essentiële, een breed tweepersoonsbed. Na een ongemakkelijke, busrit van bijna 8 uur rechtop in te krappe, versleten stoelen, was dit waar zij naar uitgekeken hadden.

Ze kwakten hun rugzakken op de grond, trokken hun klamme bezwete T-shirtjes uit en ploften vrijwel tegelijk op het zachte matras. Vermoeid als ze waren, strekten ze zich met een behaaglijk, ontspannen gevoel uit en in de stilte verdween gelukkig snel het nog nazeurende monotone motorgebrom van de oude bus uit hun oren. Helaas konden ze niet echt lang van de rust genieten. In de naastgelegen slaapzaal zette iemand muziek van de Britse groep Fischer-Z aan en draaide het volume flink op. "*Battalions of Strangers*" denderde, vrijwel ongehinderd door de dunne scheidingsmuur, hun warme bedompte kamertje binnen. Anders dan Chris, had Lisa een hekel aan de schelle doordringende stem van de leadzanger John Watts, en, toch al vergramd en prikkelbaar, bonkte ze woedend op de tussenmuur om 'die herrie' te laten stoppen. Na wat protesten en grove verwensingen werd de muziek tenslotte uitgezet. Chris nam de geschokte Lisa in zijn armen om haar wat te troosten en te kalmeren, maar dat bracht een tegenovergesteld effect te weeg. Haar

zachte grienen werd steeds luider met flinke uithalen en harde, snikkend gestamelde verwijten:

‘Chris, je kan niet weg, je mag niet weg, we moeten bij elkaar blijven.....’.

Met veel moeite kon hij haar paniekaanval sussen, al wisten zij beiden dat zijn gefluisterde geruststellingen ongeloofwaardig waren. Toen Lisa gekalmeerd was weggedoezeld, besloot hij te gaan douchen in de gemeenschappelijke wasruimte. Op de gang kwam hij de hosteleigenaar tegen die op het rumoer af naar boven was gekomen en hem verontrust vroeg:

‘*She alright, mate..?*’

Chris reageerde niet en stapte de doucheruimte in.

Toen hij weer op hun kamer terugkwam, was Lisa inmiddels weer wakker en zat op het bed in haar rugzak te rommelen. Nadat ook zij een lange douche genomen had, die de verdrietsporen in haar gezicht slechts ten dele had kunnen wegspoelen, verlieten ze om zeven uur het hostel en liepen in een ongemakkelijke stilte via Hall Street hand in hand richting Bondi Beach, linksaf de brede Campbell Parade op tot waar die in een bocht het strand benaderde. Daar was volgens de hosteleigenaar een prima en niet al te duur visrestaurantje, North Bondi Fish.

Er waren genoeg vrije tafeltjes voorin, maar de vriendelijke serveerster bracht hen naar een klein tafeltje in een hoek achterin, alsof ze voelde dat zij op dat moment wat privacy nodig hadden. Even later bracht het meisje met de menukaart, tot Chris’ verbazing, direct twee grote glazen XXXX Gold, hun favoriete Australische bier. Lisa had die, zonder dat hij er erg in had gehad, al meteen bij binnenkomst besteld.

‘*Mint thinkin, luv, I was gaddin for that*’

Zijn imitatie van haar *manchester cockney*, zoals hij het noemde, bracht een flauwe glimlach op haar treurige gezicht. Na een kort *cheers*, klokten zij hun dorst in een lange teug weg, het eerste glas van de velen die die avond onherroepelijk zouden volgen. Zwijgend bestudeerden ze de menukaart en bestelden zonder verder overleg met elkaar hun gerechten.

‘Gaat het weer, een beetje’ probeerde hij voorzichtig.

‘Wat denk je’, was haar gefluisterde antwoord.

‘Voor mij is het net zo zwaar als voor jou’ reageerde hij timide, waarmee hij opnieuw een stortvloed aan tranen en gestamelde beschuldigingen teweeg bracht.

‘Hoezo, net zo zwaar; jij gaat weer terug naar je zoontjes, je vrouw, je werk, je eigen huis, je boeken, je muziek, je sport, je reisjes, dat

wat jij ‘kleinburgerlijke sleur’ noemt. Ik zit morgenavond weer alleen op mijn kamertje in Grafton Road.....

‘Maar je hebt zo vaak gezegd dat je jouw opleiding zo afwisselend en boeiend vindt en dat je zulke leuke collega’s hebt....’ probeerde Chris.

‘Maar jij bent er verdomme niet meer, begrijp je dan niet dat....’

Ze werd onderbroken door de serveerster die hun eten en twee glazen bier bracht en hen snel met een ‘*dig in, mates*’ weer met rust liet. Na een wat plichtmatig commentaar op elkaars gerechten, begonnen ze zwijgend aan het eten. De pijnlijke stilte werd slechts onderbroken door de aardige serveerster die kwam informeren of alles naar de zin was, een vraag die zij toch ook als enigszins misplaatst gevoeld moet hebben. Na verloop van tijd verbrak Lisa de stilte, opnieuw op een verontwaardigde toon:

‘Je klonk zo vastbesloten toen we hier vier weken geleden vertrokken, maar hoe dichter we weer bij Sydney terugkwamen, hoe meer je begon te twijfelen. Boven op ‘jouw heilige plek’, Ayers Rock, bezwoer je me nog in alle euforie op je knieën, in het bijzijn van George, Beatrice en Ingrid en de anderen van ons groepje, dat jij jouw leven voortaan met mij zou delen. Dat je de vier gelukkigste maanden in je leven wilde verlengen tot de rest ervan met de ‘liefde van je leven’. We hadden het allemaal zo mooi uitgedacht. Nu de daad bij het woord gevoegd moet worden, haak je af omdat je zoontjes door je hoofd beginnen te spoken en natuurlijk ook je vrouw. Francesca had nauwelijks tijd, een week, eigenlijk slechts een korte vakantieliefde, om zich een goede voorstelling te maken van een geheel nieuw leven met indringer Robert, weg van de alledaagse sleur van het plattelandsleven in Iowa. Wij zijn, *blimey*, bijna vier maanden lang samen geweest en niet alleen in een ontspannen ‘vakantiesfeer’, maar ook in de dagelijkse routine van lange werkweken. Je hebt nu toch een redelijk goed idee hoe het is om voortaan samen te zijn met mij, jouw ‘ware liefde’, om een compleet nieuw begin te maken, in een totaal nieuwe omgeving, nooit meer saai, weg van je overbekende alledaagsheid in Nederland.....’

‘Ja, dat is zo’, gaf hij zachtjes toe ‘en toch kom ik desondanks uiteindelijk ook na een loodzware innerlijke strijd tot dezelfde ‘laffe’ beslissing als Francesca, gegijzeld in de doorslaggevende onmacht mijn kinderen in de steek te laten. Niet alleen vanwege het navrante gemis, dat zou ik nog zien als een soort welverdiende ‘boete’, maar vooral dat ik ze gewoon niet vaderloos verder door het leven wil laten gaan. Francesca en ik hadden zich een enorme opoffering moeten getroosten en hadden het

meest te verliezen, waar jij en Robert, denk ik, alleen maar wat te winnen hadden.....’

De Francesca en Robert, waar ze het over hadden, waren de hoofdpersonen in *Bridges of Madison County*, een boek van Robert James Waller, dat nog niet zo lang geleden verfilmd was met Meryl Streep en Clint Eastwood in de hoofdrollen. Lisa had het boek een week geleden gekregen van een stel Amerikaanse *backpackers* en het de laatste dagen in de bus uitgelezen. Ze had er regelmatig over gesproken en stukken eruit aan Chris voorgelezen omdat volgens haar hun situatie vergelijkbaar was:

Terwijl man en kinderen een week lang naar een grote jaarmarkt zijn, blijft Francesca alleen achter in haar afgelegen boerderij in Iowa, waar ze bij toeval Robert ontmoet. Als fotograaf voor de National Geographic is hij in de buurt bezig met een reportage over de oude karakteristieke overdekte houten bruggen in Madison County. Er groeit in die 7 dagen een heftige verliefdheid tussen de twee en Robert schetst Francesca zijn rijke avontuurlijk leven als freelance fotograaf, zo anders dan haar dagelijkse kleingeestige routine op de stille, afgelegen boerderij. Hij stelt Francesca voor om met hem mee te gaan om samen over de wereld te reizen naar waar zijn opdrachten hem zouden brengen. Na heel veel twijfel en verdriet, kan of durft Francesca zijn aanbod uiteindelijk niet aan te nemen, vanwege man en kinderen.

‘Hoe bedoel je dat, wat wil je in godsnaam daarmee zeggen, dat het allemaal veel makkelijker voor mij is?’ snauwde Lisa, bitser dan de bedoeling was.

‘Nee, nee, alleen maar dat voor jou en Robert geldt dat je altijd zou kunnen terugvallen op je oude leventje mocht het avontuur samen mislukken. Wij, Francesca en ik, zouden onze schepen achter ons verbranden, er is dan geen weg terug voor ons. Dat maakt mijn worsteling en verdriet gewoon heftiger’.

‘Dat begrijp ik, maar het verdriet over onze definitieve scheiding is bij mij minstens net zo intens als bij jou; ik ga je zo vreselijk missen, Chris ...’

De tranen sprongen weer tevoorschijn in haar ogen. Zwijgend zaten ze een tijd lang in somber gepeins voor zich uit te staren. Plotseling brak er een glimlach door op haar droeve gezicht toen uit de muziekboxen van het restaurant de Australische nummer 1 hit klonk die ze de afgelopen weken vaak in de bus met zijn tweetjes en met enkele medepassagiers

hadden meegebruld, *Torn* van de Australische actrice-zangeres Natalie Imbruglia:

'Nothing's right, I'm torn

I'm all out of faith, this is how I feel.....'.

Het bracht bij hen beiden plots de nodige ontspanning en ze zongen grinnikend samen zachtjes mee dat ze zo verscheurd waren. Deze komisch sombere ontboezeming leidde tot een innige zoen over de gedekte tafel heen.

Ze begonnen allerlei bijzondere en hilarische herinneringen op te halen aan hun schitterende *Ozzie* trip van de afgelopen vier weken. Daarna spraken zij, een stuk ingetogener, somberder, over de drie heerlijke maanden daarvoor dat ze samen in het JRMO huis aan Grafton Road woonden. Vandaar was het via Park Road een paar minuten lopen naar het Auckland City Hospital, waar Lisa werkte, en het lab van Chris op de Medicine & Health Science Campus van de Universiteit van Auckland.

Wat zouden ze het kleine terrasje in Park Road missen waar ze zo vaak als mogelijk samen lunchten of na afloop van een lange vermoeiende werkdag nog even wat dronken en bijkletsten voordat ze verder naar huis liepen. Allemaal verleden tijd nu, hun wandelingen in het Domain, waar ze uren konden liggen luieren terwijl ze keken naar de cricketwedstrijden, hun speciale plekje in de Domain Wintergardens, hun lange geanimeerde gesprekken over medische wetenschap, muziek, kunst en boeken, de gezelligheid met andere bewoners in de gezamenlijke woonkamer, de lome regenachtige zondagmiddagen, maar ook de banale gezamenlijke routine van huishoudklusjes, koken, afwassen, schoonmaken en boodschappen doen.

Het bier fungeerde als effectief spraakwater en toen ze later op de avond het visrestaurant verlieten, was hun gang lichtelijk zwalkend en moesten ze bij elkaar steun zoeken. Ze besloten over het donkere strand langs de branding de weg terug naar hun hostel af te steken. Het was eind maart, nazomer, maar de temperatuur was nog zeer aangenaam. De afgelopen vier weken, met uitzondering van de tropische regendagen in Cairns, hadden ze steeds volop zomerweer gehad met temperaturen ver boven de 30°C in Centraal-Australië rondom Alice Springs. Voor morgen waren de eerste najaarsbuien voorspeld, vandaag was de laatste dag van een lange warme zomer.

Teruggekomen in het hostel, stommelde Chris meteen de trap op naar hun kamertje, terwijl Lisa bij de receptiebalie nog even bleef praten en informatie vroeg over transport naar Kingston Smith, de internationale

luchthaven van Sydney. Daar zou morgenochtend om 11 uur haar vlucht naar Auckland vertrekken. Na 10 minuten kwam ze ook naar boven.

Ze waren allebei aangeschoten en erg vermoeid en verwachtten dat ze willoos snel in slaap zouden vallen. Het werd echter voor beiden een lange doorwaakte nacht. Ze bleven eindeloos emotioneel praten over wat hen was overkomen de afgelopen maanden, hoe verliefd ze waren, de onvermijdelijkheid van hun scheiding of het onvermogen om bij elkaar te blijven, het nu al voelbare intense gemis dat hen beiden te wachten stond en hoe hun leven er verder uit zou zien zonder elkaar, bijna 17.000 km van elkaar gescheiden in twee verschillende leefwerelden. Ze probeerden zo zacht mogelijk te praten, maar hun emotionele stemverheffingen en Lisa's hoge uithalen resulteerden in een nijdig bonzen op de tussenmuur en luide vervloekingen:

‘... of het wat zachter kon, het is twee uur, verdomme, we proberen hier te slapen...’.

Uiteindelijk kwamen ze tot een soort troostende consensus. Dat ze eigenlijk gewoon ongelooflijk dankbaar moesten zijn voor het godsgeschenk van hun korte liefde, in vier maanden gecompriemd, waar ze allebei intens van genoten hadden. Dat het een bitterzoete ervaring was en een onuitwisbare herinnering voor de rest van hun leven. Dat ze sterk moesten zijn en ‘gewoon’ hun leven weer moesten oppakken. Enigszins terloops, verrassend rationeel of wellicht vertroebeld door hevige slaap, spraken ze af, om elke onnodige kwelling te vermijden, geen contact meer met elkaar op te nemen, hoe bezorgd en nieuwsgierig ze ook zouden zijn naar elkaars reilen en zeilen. Lisa stond er tenslotte op dat hij haar morgenochtend niet naar het vliegveld zou brengen. Zij wilde absoluut geen tranen overgoten afscheid tussen andere reizigers in de vertrekhal. In elkaars armen vielen ze tenslotte in slaap.

Toen Chris de volgende ochtend laat wakker werd, was de helft van het bed naast hem leeg, ze was vertrokken, hij had helemaal niets gehoord, ze had niets achtergelaten.... Pas toen beseftte hij dat het echt definitief was, dat hij haar kwijt was, dat hij haar nooit meer zou zien, nooit meer zou vasthouden en de tranen welden weer op.

Beneden bij de receptie zei de vriendelijke eigenaar, die al snel aanvoelde hoe zijn stemming was, dat er nog wel wat was overgebleven van het ontbijt voor hem, al was het al ver na elf uur. Ongevraagd verzekerde hij hem dat ‘*your Sheila*’ vanochtend vroeg om 8.00 uur haar Airport Transfer busje had gehaald.

‘Heeft ze nog een briefje achter gelaten?’ was het enige dat Chris hem vroeg, maar dat bleek niet het geval.

Zijn vlucht naar Amsterdam zou pas morgen in de namiddag vertrekken, hij had nog anderhalve dag om als toerist Sydney te bekijken. Hij sloeg de weg in richting het centrum met als doel Sydney Harbour. Zijn karakteristieke, door collega’s als zwaarmoedig omschreven gesjok bracht hem via Bondi Road en Oxford Street naar Paddington Markets waar hij nog wat souvenirs kocht. Langs Hyde Park wandelde hij naar de Royal Botanic Gardens vlakbij Bennelong Point waar hij in de namiddag uiteindelijk met een *guided tour* het Sydney Opera House wilde bezichtigen.

De Royal Botanic Gardens waren een bijna 30 hectaren groot parklandschap dat een spectaculair natuurlijk amfitheater vormde rondom en aflopend naar de Farm Cove, een inham van Sydney Harbour. Het was reeds in 1816 opgezet als een verzameling van diverse botanische tuinen, ieder met een eigen thema, zoals de Varentuin, de Rozentuin, de Oriëntaalse tuin en de Palmentuin. Doelstelling van de eigenaar, the Botanic Gardens Conservation Board, was het verzamelen, opkweken en tentoonstellen van een zo groot mogelijk aantal planten ter bevordering van het behoud van planten biodiversiteit. Vrijwel alle exemplaren van planten, struiken en bomen waren voorzien van een bordje met de botanische naam erop.

Het op zijn dooie gemak slenteren langs de knap aangelegde wandelpaden, vijvers, bosschages en bloemperken, bood Chris een simpele rustgevende afleiding. In het wat hoger gelegen parkdeel was het stil en uiteindelijk vond hij daar een bankje waar hij ging zitten genieten van het adembenemende uitzicht over het lager gelegen groen en het water van Farm Cove. Hij begon langzaam een onderweg gekochte droge kaassandwich op te eten die hij wegspoelde met twee blikjes VB bier. Eenmaal gewend aan de hele entourage en het uitzicht, ebde de afleiding weg en keerde zijn somber gepieker en het scherpe, pijnlijke besef dat hij Lisa definitief kwijt was, terug.

‘*Homo adultus clamor*’, ‘droevige volwassen man’, zou een botanisch naambordje aan zijn voeten vermeld hebben, bedacht hij, met in kleine letters daaronder: dit exemplaar dient beschouwd te worden als verdwaalde exoot, normaal verspreidings- en leefgebied in de Noordelijke Hemisfeer, meer specifiek: de lage landen aan de Noordzee. Hoe onzinnig zijn taxonomische wartaal ook, het beschreef zijn situatie afdoende en leidde tot een stroom overpeinzingen over hoe hij, Chris Carpo, 45 jaar

oud, min of meer op de helft van zijn leven, in godsnaam op een bankje in een park aan de andere kant van de aardbol was terechtgekomen. Zou zijn tweede helft er net zo uit zien als de eerste helft als hij overmorgen weer in Nederland terug was gekeerd ?

Als jochie van 9 was hem op de rooms-katholieke lagere school in Amsterdam-West duidelijk gemaakt, via het klassikaal opdreunen van de katholieke catechismus, wat het antwoord was op de vraag: waartoe zijn wij hier op aarde? Het antwoord, ‘Om God te dienen om hier en in het hiernamaals gelukkig te worden’, had hij op de middelbare school al als klinkklare volksverlakkerij en ongeloofwaardige lariekoek afgedaan.

De afwezigheid van een doordacht doel of zin in zijn leven en het ontbreken van elke neiging tot puberaal verzet of egocentrische opstandigheid, had er vervolgens toe geleid dat hij conformistisch, om niet te zeggen mak, een min of meer uitgestippeld pad bewandeld had. De richting van dat pad was bepaald door zijn uitgesproken belangstelling voor de normale en pathologische biologie van het menselijk lichaam. Het pad had hem zonder al te veel obstakels en zonder grote valpartijen in vanzelfsprekende stappen via gymnasium, universiteit en promotie-onderzoek gebracht tot doctor in de Medische Biologie.

Gedreven en enthousiast werkend aan zijn proefschrift en na een intens, memorabel jaar van postdoctoraal onderzoek in Seattle in de VS, was hij uiteindelijk als wetenschappelijk onderzoeker op de Medische Faculteit van de Universiteit van Groningen beland, waar hij als neurobioloog een eigen onderzoekslab en onderzoeksgroepje had die de groei en ontwikkeling van jonge zenuwcellen in een kweekopstelling bestudeerde. Ondertussen was hij getrouwd en had twee zoontjes, die hij steeds betitelde als zijn dierbaarste bezit. Al enkele maanden had hij sterk het gevoel dat de vaart uit zijn leven was en uit zijn carrière. Binnen zijn afdeling uitten zijn baas en collega’s slechts mondjesmaat hun erkenning en waardering voor Chris’ harde werken en voor zijn innoverende onderzoek. Het kon zijn onderzoeksfascinatie en gedrevenheid niet aantasten, maar de dagelijkse gang naar het kleurloze lab begon hem zwaar te vallen.

Precies op tijd kwam het aanbod om, als een kort *sabbatical*, drie maanden onderzoek te komen doen aan de Universiteit van Auckland, Nieuw Zeeland, van december tot en met februari, tijdens de zomervakantie daar. De bedoeling was dat hij zijn expertise zou gebruiken om te helpen eenzelfde neuronen-kweeklab op te zetten als het zijne in

Groningen. In gedachten had hij daar zelf natuurlijk meteen al de maand maart aan vast geplakt om rond te trekken in Australië.

Op grote afstand van Groningen had hij de tijd gekregen om eens stil te staan bij wat hij deed en nog wilde gaan doen met zijn leven: werd de tweede helft van zijn leven slechts een voorspelbare voortzetting en routineuze kopie van de eerste behaaglijk overbekende helft, voorspelbaar eindigend in een sterfbed in een saaie buitenwijk in Groningen of toch gewoon iets totaal anders, niet per se ‘beter’ of ‘avontuurlijker’, op een andere fraaiere of boeiender plek in de wereld? De periode van weer ‘vrije jongen’ zijn, weg van gezin en alle daarbij horende verantwoordelijkheden en plichten, was een overweldigende, maar ook uiterst verwarrende ervaring geworden, niet in het minst door de onvoorstelbare Lisa, een periode die nu dus helaas ten einde liep.

Al jarenlang was hij gefascineerd door verhalen over mannen die een parallel verborgen leven leidden naast een braaf doorsneehuwelijk of over mannen die op een dag gewoon verdwenen, al dan niet via pseudocide, *faked death*, om elders toch nog een totaal andere invulling te geven aan dat ene kostbare vluchtige leven dat hen ter beschikking stond. Niet eens zozeer omdat hun leven tot dan toe zo slecht was, vaak integendeel, maar om op hun 45ste ook iets anders te proberen en te ervaren. Allemaal mannen ook die de hachelijke, pijnlijke last van een scheiding niet aanwilden of aankonden, niet op de laatste plaats wellicht uit vrees voor wat de mensen in hun omgeving ervan zouden denken en zeggen. De, vaak slechts ingebeelde, mening van de ‘Anderen’ als leidraad voor iemands gedrag. Hoe treffend had Jean-Paul Sartre het 50 jaar geleden al aangeduid met *L'enfer, c'est les autres*. Ook Chris worstelde er een leven lang mee zich aan die onderwereld te onttrekken. Virtueel leidde hij een eindeloos aantal parallelle levens ieder volgend op virtuele alternatieve beslissingen op belangrijke keuzemomenten in zijn leven. Die gedachten gingen meestal gepaard met pijnlijke wroeging over zijn daadwerkelijke kleinmoedige, voorspelbare keuzes, vooral als die bewust of onbewust door anderen waren ingefluisterd of goedgekeurd.

De afgelopen vier maanden was een deur geopend voor hem en was hem (meer dan) een blik gegund op een totaal ander leven in een volledig andere omgeving met een andere vrouw. Alle ingrediënten waren daar voor een drastische, niet mogelijk geachte ommezwaai waar hij zo vaak over gefantaseerd had. Maar hij was opnieuw teruggeweken en had de deur weer dicht laten gaan, te lafhartig, gewoon moedeloos of onmachtig de onzichtbare, taaie draden met zijn zo vertrouwde warme,

liefhebbende thuisfront en zijn oude leventje te verbreken. Het was frappant maar toch eigenlijk ook wel bijna onontkoombaar en vanzelfsprekend geweest hoe zijn standvastige besluit in Cairns, met elke etappe, ja bijna met elke kilometer, dat ze dichterbij Sydney kwamen, verkrumelde in slapte en overgave. Hij had Lisa weg laten gaan, hij zou haar nooit meer zien, nooit meer vasthouden, nooit meer beminnen en die schrijnende gedachten veroorzaakten weer tranende ogen. Waar zou ze nu zijn? Vast al geland in Auckland, waar een collega haar op zou halen.

Er was een oudere vrouw naast hem gaan zitten die hem steels aanzat te kijken. Voordat zij iets had kunnen zeggen was hij opgestaan en was richting het Sydney Opera House gaan lopen. Zij riep hem nog wat na en even dacht hij zelfs zijn naam te horen. Volkomen onmogelijk natuurlijk. Hij had gewoon geen zin in een gesprek met een vreemde, geen zin om de een of andere klaagzang van een oude eenzame vrouw aan te horen. Daarom reageerde hij niet en liep onverstoord, misschien wat onbeschoft, met gebogen schouders weg van het bankje.

De spectaculaire architectuur, de imposante afmetingen en de schitterende ligging op Bennelong Point van het Sydney Opera House benamen hem de adem. Als betoverd, gehypnotiseerd liep hij om dit wereldwonder, het mooiste gebouw dat hij tot dan toe ooit gezien had. Vanaf de eerste keer 30 jaar geleden dat hij foto's zag van dit bijzondere gebouw, gevormd als een gigantische zeilboot, gelegen aan de andere kant van de wereld, nam hij zich voor dat kost wat kost ooit te bezichtigen. Nu was dat moment daar en hij was ontroerd, volledig geïmponeerd. Hoe was het in godsnaam mogelijk dat de snelle schets van de briljante Deense architect Jørn Utzon in 1955 werkelijkheid was geworden in een periode nota bene dat er nog geen krachtige computers bestonden om de gigantische berekeningen uit te voeren die de complexe ribconstructies vereisten? Het gebouw werd in oktober 1973 door koningin Elisabeth geopend met één grote afwezige: Jørn Utzon. Onenigheden met de opdrachtgevers, kleingeestige miskennen en koppigheid waren enkele van de factoren die ertoe geleid hadden dat hij was afgehaakt tijdens de eindfase in de bouw en dat hij had besloten geen voet meer op het Australisch continent te zetten. Het was gewoon niet voor te stellen dat Utzon na die dramatische beslissing nooit de finale uitwerking van zijn idee had gezien, nooit was teruggekeerd en nooit in zijn majestueuze creatie had rondgelopen.

De gebogen daken gevormd door reusachtige elkaar deels overlappende schelpen of zeilen, bekleed met duizenden witte keramische

tegeltjes, liepen door tot op het platform waarop het gebouw stond en vormden zo tegelijk ook de muren. Vanaf het ruime voorplein liep hij de brede monumentale trap op naar het platform en de grote glazen voorgevel waarin de ingang was. De binnenkant van het gebouw bleek minstens zo imposant als de buitenkant. Hij genoot intens van de uitgebreide en leerzame rondleiding en was Jørn Utzon dankbaar dat die hem met zijn kunstwerk twee uurtjes even op afleidende gedachten had gezet.

Toen hij na de *guided tour* weer buiten kwam, was het begonnen zachtjes te regenen. In de buurt van Circular Square zocht hij beschutting in een druk *fastfood* restaurant en deed zich te goed aan een rijkelijk gegarneerde *burger* en een groot glas cola. Verdraaid, daar aan een tafeltje schuin tegenover hem zat die vrouw van het bankje in the Royal Botanic Gardens weer. Zat ze nou naar hem te wenken? Hij deed of hij haar niet zag, staarde voor zich uit, zonk weg in zijn gedachten waar hij zich al een beeld vormde van de komende uren:

Hij zou straks de bus van Circular Square naar Bondi Beach nemen en vandaar terug lopen naar zijn triest lege hostelkamer. Hij was van plan om morgenochtend al vroeg op weg te gaan naar het vliegveld. Dan zou hij, voor het inchecken, tijd genoeg hebben om de grote rode koffer met al zijn spullen en kleren die in de Aucklandmaanden gebruikt waren, weer uit het bagagedepot op te halen waar ze de afgelopen vier weken waren opgeslagen.

Hij zou morgen dan vast nog ruim tijd over hebben om te besteden aan een van zijn favoriete bezigheden: het bespieden, bestuderen, karakteriseren en doorgronden van de vele verschillende mensentypes in de drukke wachtruimtes van de vertrekhal. Vaak met open mond kon hij minutenlang mensen intensief en soms van onbeschoft dichtbij observeren, om niet te zeggen aangapen, in een poging die persoon en diens levensverhaal te doorgronden of althans daar een geloofwaardige fantasie van te maken. Het had hem af en toe in problemen gebracht doordat mensen daar totaal niet van gediend waren en hem kwaad toesnauwden wat hij van hen moest. Volkomen irrationeel, koesterde hij het belachelijke idee dat iedereen, ergens op de wereld, een exacte dubbelganger had, een soort reservekopie. Hoe klein ook de kans, een groot druk vliegveld, zoals dat van Sydney, was toch een kansrijke locatie om zo'n duplicaat tegen te komen.

1. Chris Carpo

Op zijn geboortekaartje stond een gedicht van zijn vader waarin de hoop werd uitgesproken dat de idealen van de ‘Kleine Vijf’ het kompas zouden zijn voor een nieuwe koers van de ‘Grote Vijf’. Met de ‘Grote Vijf’ bedoelde zijn vader de vijf grootmachten (“gewichtig, deftig, machtig”) die na de Tweede Wereldoorlog de wereldpolitiek bepaalden; de ‘Kleine Vijf’ (parmantig, jolig, prachtig) waren de ‘vijf hummels in zijn blijde gezin’.

Chris was dus het jongste lid van dat vijfmanschap, dat twee jaar later echter alweer een zesmanschap was geworden en weer drie jaar later zelfs een zevenmanschap. Op de geboortekaartjes van het broertje en zusje die na hem kwamen werd niet meer gerept over wereldmachten en de mogelijke invloed daarop van het zes- dan wel zevental. Bij Chris noch bij zijn broers en zussen was het politieke idealisme van zijn vader aangeslagen; niemand van hen was later de politiek ingegaan of actief geworden in een vakbond.

De gedrevenheid om, vanuit een rooms-katholieke geloofsovertuiging, uit de puinhopen van de 2^e wereldoorlog, een nieuw rechtvaardig Nederland op te bouwen was dusdanig sterk dat Albert Carpo als actief katholiek politicus en ambtenarenvakbondsvoorman nauwelijks tijd had zich met zijn jonge, steeds uitbreidende gezin bezig te houden. Het tegeltje aan de muur in de gang met de grappig bedoelde tekst ‘Zeven kinderen en een wijf zijn zijn dagelijks tijdverdrijf’ was een gotspe. Het leek alsof het voor hem meer dan genoeg was dat hij aan zijn katholieke plicht, ‘gaat heen en vermenigvuldigt u’, voldaan had. Pas later toen zijn politieke carrière was vastgelopen en hij enkele bestuurlijke functies had neergelegd, kreeg hij wat meer tijd voor zijn gezin. Maar toen waren de kinderen al ouder, waren de tropenjaren tussen het veeleisende kleine grut voor zijn ‘wijf’ grotendeels voorbij en was een extra ouderlijke hand in het huishouden niet echt meer nodig. Chris kon zich niet herinneren dat hij zijn vader ooit iets huishoudelijks, de afwas of stofzuigen, had zien doen.

Chris en zijn broers en zussen hadden bij de geboorte een katholiek stigma meegekregen in de vorm van 3 of 4 voornamen, vernoemd naar belangrijke katholieke heiligen. Naast Vincentius en, vanzelfsprekend Maria, hadden zijn ouders voor hem Christoffor gekozen waarvan zijn roepnaam, Chris, was afgeleid. Er van uit gaande dat zij de legende van St. Christoffor, ‘Christusdrager’, goed kenden, was het hem nooit duidelijk geworden waarom zij die naam gekozen hadden en waarom

juist voor hem. Al waren goddelijke influisteringen binnen de katholieke leer niet ongebruikelijk, het was toch niet aannemelijk dat zij in de krijsende baby onmiddellijk al het goeiige, topperige, altijd zoekende karakter van St. Christoffel herkende, gekromd door het dragen van een zware last. Wellicht was de naamgeving van de heilige alleen al voldoende om bij de pasgeboren drager die karaktertrekken en eigenschappen te genereren.

Volgens een van de versies van de legende was St. Christoffel een vriendelijke, hulpvaardige reus die ‘dolende’ was: hij was zijn leven lang al op zoek naar zijn bestemming. Hij wilde, zoals hem van jongs af aan was geleerd, niets anders dan God dienen maar had geen idee op welke manier. Hij kreeg een visioen waarin God hem aanraade om een soort veerman te worden die de mensen hielp droog een brede rivier over te steken door hen op zijn indrukwekkende schouders over te dragen. Vanaf dat moment stond hij dagelijks paraat bij een enigszins doorwaadbare plek in de grote rivier en droeg mensen, tegen een kleine vergoeding, van de ene oever naar de andere. Op een dag kwam er een mager, armoedig uitzienend jongetje aan de oever die ook vroeg overgedragen te worden, al had hij geen stuiver om te betalen. Natuurlijk nam Christoffel hem gewoon op de schouder en stapte de rivier in. Terwijl hij langzaam door het roerige water richting de overkant waadde, voelde hij dat het kind steeds zwaarder en zwaarder werd en in het midden van de rivier dreigde hij onder het gewicht van het jochie te bezwijken en in het woelige water kopje onder te gaan. Uiteindelijk wist hij toch met een uiterste krachtsinspanning volkomen uitgeput de andere oever te bereiken. Pas toen maakte het jongetje zich bekend als Christus. De legende vermeldt niet of ook op dat moment rond het hoofdje van het jochie een gouden aureooltje zichtbaar was geworden, dat wellicht verantwoordelijk was geweest voor de aanzienlijke toename in gewicht tijdens de overtocht. In de symboliek van de katholieke exegese van deze legende staat het ‘dragen’ van Christus gelijk aan het ‘uitdragen’ van de christelijk leer en waarschuwt het de uitdragers voor de zwaarte van die taak en het gevaar onderuit te gaan in de woelige ongelovige wereld. Voor katholieke reizigers is de heilige Christoffel, in verbastering Christoffel, de patroonheilige geworden die in de vorm van een sleutelhanger een soort reisverzekering biedt.

Het jonge gezin Carpo woonde in een van de nieuwe wijken van Amsterdam die na de Tweede Wereldoorlog uit de grond gestampt waren om aan de enorme woningbehoefte van honderden jonge gezinnen te voldoen. Via de rooms-katholieke woningbouwvereniging Het Oosten kwamen zij vanuit de kleine woning aan de Orteliuskade terecht in de Jacob van Maerlantstraat in Amsterdam-Slotermeer, in een ruime vierkamerwoning op de eerste verdieping aan het trapportaal van een drie etages tellende portiekflat. Een rustig doodlopend straatje in een ruim opgezette wijk, met speelvelden voor en achter hun portiekflat, een pleintje met speelrekken en een zandbak en uiteraard nog de vijftiger jaren (auto)verkeersluwte vormden de veilige overzichtelijk wereld van de kleine, opgroeiende Chris. Altijd zussen en broers in de buurt als er toevallig geen leeftijdgenootjes in zijn straat buiten waren om mee te spelen.

De belangrijkste persoon in de eerste 10-12 jaar van zijn leven was onbetwistbaar zijn moeder. Met de hulp van een parttime huishoudster, Cobie, bestierde zij het rumoerige gezin als haar spreekwoordelijke koninkrijk. Niet alleen zorgde zij ervoor dat ieder kind goed gevoed, schoon verzorgd en netjes gekleed het huis uitging, zij bepaalde met name de sfeer in huis. Was ze vrolijk, dan scheen de zon in gezin Carpo, was ze boos, treurig of chagrijnig dan hing er een zware stilte in de Jacob van Maerlantstraat nummer 17. Eerder nog dan lief, vond hij zijn moeder streng maar in ieder geval rechtvaardig, er was geen voortrekkerij. Zij probeerde haar aandacht zo eerlijk mogelijk over ieder kind van het gezin te verdelen. Om het jonge wemelende gezin in het gareel te houden en vooral burengerucht ten alle tijden te vermijden, eiste zij van iedereen naleving van haar systeem van regels; de rigide, weinig plooibare handhaving ervan maakte haar wat afstandelijk. Lawaai, onrust en vooral ruzies verafschuwde ze en ze was er als de kippen bij om iedere mogelijke brandhaard in de kiem te smoren. Alles voor de lieve vrede. Later werd Chris vaak verweten dat hij niet geleerd had ruzie te maken en vooral om het daarna weer goed te maken. ‘Goed maken’ deed Chris door gewoon dagen lang te zwijgen tegen de persoon waar onenigheid mee was, ondanks dat hij wist hoe onredelijk en wreed zijn stilte kon zijn.

Om in ieder geval onenigheid tussen de kinderen over het doen van of onttrekken aan huishoudelijke karweitjes te vermijden, had zijn moeder een schema opgezet van beurten, een schema dat steeds verfijnder en gedetailleerder werd naarmate de kinderen ouder werden. Er waren niet alleen beurten voor tafeldekken, afwassen of afdrogen, kolen scheppen,

schoenen poetsen, maar ook voor het uitlikken van de toetjesschaal en zelfs voor het aflikken van de opscheplepel van het toetje.

Toen Chris 5 jaar was, werd zijn jongste zusje geboren op eerste Paasdag, het zou de laatste aanvulling zijn van het gezin, het bleef bij zeven kinderen. Het is nooit duidelijk geworden of dat tegen de zin van Albert was die, net als zijn vader, uit een gezin van 10 kinderen kwam; voor Annie, die uit een gezin van zeven kinderen kwam, was het in ieder geval zo wel genoeg geweest was. Het enige dat voor Chris vreemd was geweest die Paaszondag, was dat hij in zijn zondagse kleren vrijwel de hele dag buiten mocht, ja zelfs moest, spelen. Toen hij op het eind van de middag eindelijk weer naar binnen mocht, werd hij naar de slaapkamer van zijn ouders gebracht waar zijn moeder met een klein baby'tje in haar armen in bed lag. In de weken daarvoor had hij totaal niet aan zijn moeder gemerkt dat er een nieuw zusje zou komen. Alsof het krijgen van kinderen gewoon een van de bijkomende stilzwijgende taken was van de katholieke huisvrouw, een taak die gemakkelijk en vanzelfsprekend in haar drukke huishouden werd ingepast. De bevalling was heel vlotjes verlopen, vertelde zijn vader, maar de betekenis van die woorden ontgingen hem toen uiteraard volledig. Pas vele jaren later, toen de voortplanting geen geheimen meer voor hem had, werd hem duidelijk dat over het algemeen de bevallingen van het 2^e, 3^e of latere kind in een gezin sneller, soepeler en zonder veel problemen en overmatige ruchtbaarheid verliepen in vergelijking met de allereerste. Niet dat zijn moeder later ooit ook maar iets tegen hem over het verloop en het aantal van haar bevallingen gezegd heeft, laat staan over de planning van het maken van baby's, anders dan de dooddoener 'zo ging dat toen nu eenmaal'. Het enige dat hij herinnerde waren flarden van een gesprek dat hij, 13 jaar oud, onbedoeld opving tussen zijn moeder, haar oudste zus en haar schoonzus, die in verwachting was van haar 2^e kind.

'Na de bevalling van je eerste kind, gaat het bij de volgende eigenlijk veel soepeler', hoorde hij zijn moeder geruststellend fluisteren, 'Alleen de bevalling van Chris was nog zwaar voor mij, maar ..'

Ze stopte plots en schrok duidelijk van haar onverhoedse ontboezeming. Ze knikte snel met een verschrikte blik naar haar oudste zus, Rie, ook om haar attent te maken op Chris die achter hen stond mee te luisteren. Alsof er niets gebeurd was draaide zijn tante zich naar hem om en zei alleen maar op opgewekte toon:

'... en daarom heeft Chris toch altijd een streepje voor bij zijn moeder, is het niet zo, Chris ?' Zijn moeder liep snel naar achteren, de

keuken in en heeft er daarna nooit meer over gesproken. Ook Chris heeft haar nooit verder willen of zelfs maar durven vragen over haar uitlatingen toen. Overigens gebruikte zijn nichtje Marijke, vele jaren later, dezelfde bewoording, ‘een streepje voor’, toen zij Chris eens vertelde dat zij altijd de indruk had gehad dat hij toch een heel speciaal plekje bij zijn moeder had ingenomen.

Hoewel direct tegenover hun portiekflat aan de Jacob van Maerlantstraat een imposant rood stenen schoolgebouw stond, moesten Chris en zijn broertjes en zusjes ruim twintig minuten lopen naar een klein houten noodgebouwtje vlakbij de Sloterplas waarin hun lagere school zich bevond, de rooms-katholieke Maria Immaculata school, pal naast de nieuwe rooms-katholieke Lourdeskerk. Tot op de dag van vandaag, kon Chris zich de karakteristieke geur van de houten noodlokalen herinneren: een penetrante houtlucht, een beetje als de grove houten geteerde heipalen die overal op de bouwplaatsen in Slotermeer gebruikt werden, vermengd met een onmiskenbare urinegeur, de stank van zweet en, als het regende, de lucht van natte mufte jassen op de kapstokken in de hal. Het mooie stenen, waarschijnlijk reukloze, schoolgebouw op twee minuten lopen van hun huis was slechts voor de Openbaren. Een ander soort mensen, een ander soort kinderen, werd hem duidelijk gemaakt, en uit de manier waarop dat gezegd werd, toch een beetje een minder soort. Soms als zij langs de speelplaats van die school liepen, riepen de kinderen van achter het hek naar hen ‘katholieken, stinkfabrieken’ en dan riep zijn oudste broer terug ‘openbaren, stinksigaren’. Dat was eigenlijk de enige wat onschuldige en onzinnige uiting van animositeit tussen de twee soorten. Het onderscheid werd nooit gemaakt als hij met buurjongetjes buiten speelde.

Ook toen hij op voetballen ging was het duidelijk dat de keuze voor een voetbalclub bepaald werd door het geloof van zijn ouders. Natuurlijk niet naar Aristos, een club voor de openbaren waar een paar buurjongens bij speelden, maar naar DCG, een katholieke club waar nogal wat paters en broeders als vrijwilligers rondliepen.

Vanaf de dag dat Chris zijn Eerste Communie had gedaan, werd hij geacht elke zondag mee te gaan naar de kerk. Meestal gingen ze in 2 ploegen, een naar de vroege mis en de andere naar de Hoogmis, omdat er altijd nog thuis op een of meer kleintjes gepast moest worden. In zijn zondagse kleren, een colbertje, een grijze lange broek en een wit overhemd met een rode stropdas met een klein voetballertje erop, liep hij dan door de Lodewijk van Deyselstraat met enkele zusjes netjes voor zijn moeder uit

naar de Lourdes kerk. Regelmatig had zijn moeder commentaar op zijn manier van lopen:

‘... Loop eens rechtop, Chris, niet zo krom, rechte rug, benen bij elkaar, het lijkt wel of je een drol in je broek hebt’, dit tot vermaak van zijn zusjes. In de loop van de jaren daarna werden zijn O-benen nog opzichtiger en kon je hem aan zijn loopje al van verre herkennen. Hij gaf er niet om en zei alleen maar dat alle echt goede voetballers O-benen hadden.

Toen hij 12 jaar oud was, verhuisde het gezin naar Amsterdam-Zuid. Hij moest zijn overzichtelijke, zo vertrouwde veilige woonomgeving in Slotermeer achterlaten en afscheid nemen van zijn vriendjes. Het viel hem zwaar, midden in het jaar in een vreemde vijfde klas neergezet te worden tussen allerlei vreemde, starende kinderen. Pas in de zesde klas, bij meneer Matron, begon hij zich wat op zijn gemak te voelen op de nieuwe school toen hij daar ook nieuwe vriendjes had gemaakt. Aan meneer Matron behield hij voor de rest van zijn leven zeer dierbare herinneringen, een fantastische onderwijzer en boeiende verhalenverteller. Hij had achterin zijn klas een bibliotheekje opgezet en, als de anderen nog bezig waren met een opdracht, zocht hij voor Chris een spannend boek uit. De continue leeshonger die hem de rest van zijn leven zou achtervolgen, was door meester Matron opgewekt.

Hun nieuwe woning stond aan het eind van de Amstelveenseweg, een van de langste straten van Amsterdam, daar waar de weg ter hoogte van de Kalfjeslaan overgaat in de Amsterdamse weg in de buurgemeente Amstelveen. Het was een groot oud rijtjeshuis, gebouwd in de 20-er jaren, en het ouderlijk huis van zijn vader. Kort tevoren was Opa er plots aan een hartaanval overleden en in samenspraak met zijn moeder en zijn 9 broers en zussen kon zijn vader een regeling treffen die hem in staat stelde het huis te kopen. Totdat er een plek in het naburige bejaardenhuis vrij zou komen, zou hun Oma, nu weduwe, nog bij hen inwonen. Samen met zijn 2 broers sliep Chris in een klein kamertje in de grote kelder met kleine raampjes die uitkeken op de tuin achter het huis. Zijn zussen sliepen op de eerste verdieping, zodat de begane grond een soort barrière vormde tussen de jongens en de meisjes. Hij had altijd het idee dat zijn ouderwetse katholieke ouders wat krampachtig deze scheiding in stand hielden. Het voorkwam dat hij wat losser en vrijer met zijn zusjes kon omgaan en daardoor al veel vroeger met het verschijnsel ‘meisje’ en al haar ondoorgrondelijke grilligheden en mysterieuze ‘vrouwendingen’, zoals bh’s en maandverband, vertrouwd was geraakt. Daaraan wistte hij ook zijn

nogal stuntelige omgang met leuke, giechelende, plagende meisjes, toen hormonen begonnen te werken en verliefdheden opkwamen. Niet dat thuis ooit over gevoelszaken zoals verliefdheden gesproken werd. Totaal niet. Het paste niet bij de toch wat stroeve, lauwe, afstandelijke houding van zijn ouders en tussen de kinderen onderling. Heftige gevoelens en felle woordenwisselingen zorgden alleen maar voor ongewenste onrust in huize Carpo. Ook onrust door bezoekende vriendjes of vriendinnetjes werd niet geduld en ze mochten zelden binnengelaten worden. Hoe anders was dat bij Chris' vriendje Jos, waar het huis een zoete inval was, waar je bijna op ieder uur van de dag via de achterdeur gewoon naar binnen kon lopen en waar het altijd een gezellige drukte was. Op de Amstelveenseweg was geen toegankelijke achterdeur, alleen een dikke geribbelde eikenhouten voordeur met een klein raampje erin, waar je altijd eerst moest aanbellen voor er open werd gedaan.

Chris' vader had een goedgevulde boekenkast met boeken van veelal katholieke schrijvers, met als zijn favoriet Godfried Bomans. Daarnaast was hij vreemd genoeg ook een liefhebber van Willem Elsschot, een notoire anti-katholiek. Het moet haast wel dat Chris' vader lering had getrokken uit diens boek Tsjip/De Leeuwentemmer, waarin de vader, Frans Laarmans, in een brief aan zijn zoon Walter, klaagt over het feit dat zijn dochter gescheiden is en weer thuis komt wonen:

'...Ik begin in te zien, Walter, dat wij ons gezin slecht hebben opgevoed, te vrij, te warm, te innig en daardoor is zij bij dien man slechts met vacantie geweest. Wij hebben niet geweten dat wij tijdig van jullie moesten vervreemden, gradueel, maar reeds beginnend in de kinderjaren. Dan zou het weinige dat een echtgenoot soms bieden kan allicht volstaan om het oude nest te doen vergeten terwijl ik nu vrees dat die kinderen nooit van ons loskomen en steeds met heimwee zullen rondlopen. Zij worden door ons niet afgestaan maar slechts uitgeleend.....'

Het leek erop dat vader Carpo deze waarschuwing ter harte had genomen en daarom gekozen had voor de andere, de strakke, minder warme vervreemdingslijn van opvoeding. Met succes, want scheidingen kwamen niet voor bij Chris en zijn broers en zussen en heimwee was hen vreemd.

De Amstelveenseweg was een drukke doorgangsweg met smalle trottoirs, er woonden voornamelijk oudere echtparen. In tegenstelling tot het rustige straatje en de speelvelden in Slotermeer, was er voor de

kleintjes geen veilige speelruimte buiten en moesten die noodgedwongen in de grote kelder of in de smalle diepe tuin achter het huis spelen. Achter de tuin, gescheiden door een sloot en een oude spoorbaan, was het grote Amsterdamse bos. In de zomer ging zijn moeder er met enkele kinderen regelmatig naar toe. Chris kwam er vaak om er met vriendjes te voetballen en toen hij op de middelbare school zat kreeg hij er gymnastiekles als het weer het toeliet.

In de nieuwe woning had zijn moeder geen hulpje meer en als vanouds was zij druk bezig met het huishouden. Net als in de van Maerlantstraat, kwam zij eigenlijk nauwelijks de deur uit, anders dan om boodschappen te doen. Zij genoot enorm als zij in de maand augustus met het hele gezin op vakantie ging in een huisje in Groet, hoewel ook daar uiteraard een groot deel van haar huishoudelijke taken gewoon doorgingen. Naast verjaardagen bij familie, was er nu en dan een gezellig uitstapje met politieke vrienden van haar man. Heel af en toe gingen zijn vader en moeder met elkaar een paar dagen weg naar Duitsland terwijl een tante dan kwam oppassen.

Tweemaal per jaar ging zijn moeder nog alleen, 's morgens vroeg, naar haar oudste zus Rie in Den Bosch en kwam dan s' avonds laat meestal weer geheimzinnig opgewekt en goedgemutst terug; ze kon er weer een tijdje tegenaan. Maar na mate Chris ouder werd, werden die uitstapjes naar Den Bosch minder en hadden niet meer dat opbeurende effect.

Pas toen de eerste kinderen een paar jaar later het huis uit gingen, kreeg en nam ze weer echt tijd voor zichzelf en begon weer op een damesclub in het Amsterdamse bos te tennissen, iets wat zij voor haar huwelijk vaak en graag deed; immers, op de tennisclub had ze haar man leren kennen.

Na het afronden van de lagere school begon voor Chris de middelbare schooltijd die zich voornamelijk in Amstelveen afspeelde. Net als zijn oudste broer en oudere zus ging hij naar het, uiteraard katholieke, Keizer Karel College in het centrum van Amstelveen. De meeste van zijn klasgenootjes woonden in Amstelveen en meestal bracht hij zijn vrije tijd na school vlak over de gemeentegrens bij een paar vriendjes door, waar genoeg ruimte was om op straat te voetballen of gewoon wat rond te hangen. In Amstelveen waren ook de katholieke voetbalclubs waar hij voor ging spelen, eerst RKAVIC, later St. Martinus.

Zijn ouders hadden bij de Stichting Katholiek Bureau voor School- en Beroepskeuze advies ingewonnen over het geschikte schooltype voor Chris als vervolg op de lagere school:

‘De algemeen verstandelijke aanleg van Chris Carpo ligt op een goed tot zeer goed niveau. Hij is een zeer begaafde jongen die een goed ontwikkelingspeil bereiken kan. Hij blijkt behoefte te hebben aan persoonlijke expressiemogelijkheden ook voor zijn rijk fantasie- en gevoelsleven, dat op evenwichtige wijze aansluit bij zijn intellectuele begaafdheid. Wij adviseren voor Chris een opleiding van het V.H.M.O. en plaatsing op een lyceum. Tegen het eind van deze opleiding kan bij ons bureau een nieuw onderzoek worden aangevraagd indien U een advies wenst omtrent een meer gespecialiseerde opleiding of beroepskeuze voor Chris.’

Het is een raadsel gebleven waarom zijn ouders alleen voor hem zo'n professioneel advies hadden gevraagd en nooit voor zijn andere broers of voor zijn zussen. Bespeurden ze mogelijk iets vreemds, iets problematisch of iets uitzonderlijks bij hem? Zijn ouders waren tevreden met het advies en herkenden hun dromerige, fantasierijke, pientere zoon er wel in. Hoewel hij vaak erg grappig uit de hoek kon komen ('Chris is de clown, de grappenmaker van ons gezin' verkondigde zijn vader regelmatig) maakte hij soms een tobberige, zwaarmoedige indruk, versterkt door zijn gebogen houding en afzakkende schouders. Hij zat vaak te lezen, maar leek dan regelmatig met zijn gedachten ergens anders te zijn dan in het boek.

Een van de dingen die hem al een paar jaar bezighield was wat er van hem hier eigenlijk verwacht werd. Zijn ouders hadden hem 5 jaar geleden verteld dat Sinterklaas niet echt bestond maar een verzinsel was, een verkleedpartij om jonge kinderen rustig en 'zoet' te houden. En chantabel, want als ze 'stout' waren zou de Sint met zijn knecht langs komen om ze te straffen met de roe of in de zak op transport te zetten naar Spanje. Hij had daarna zitten wachten tot zijn ouders hem eindelijk zouden gaan vertellen dat die andere strenge oude man met grote witte baard, God, hoog in de hemel ook slechts een verzinsel was, een eeuwenoud hersenspinsel met vergelijkbaar doel. Dat alle gruwelijke verhaaltjes over zijn volk en zijn zoon en alle vertellingen over hem in een oud boek slechts verzinsels waren, sprookjes vergelijkbaar met de griezelige sprookjes van de gebroeders Jacob en Wilhelm Grimm uit het dikke boek

met de prachtige geheimzinnige tekeningen van Anton Pieck, waarin Chris vaak zat te lezen. De goddelijke geboden en verboden zouden dan eigenlijk zonder enige waarde en nutteloos zijn.

Zijn gelovige ouders hebben dat uiteraard nooit verteld, maar hij stond zelf al op het punt om daar achter te komen. Van jongs af aan kreeg hij te maken met een wirwar van regeltjes van zijn ouders en zijn onderwijzers die hij geacht werd 'gewoon' te volgen. Hij leerde wat goed en kwaad was, wat een 'zonde' was. Door te gehoorzamen en niet te zondigen maakte hij het God naar de zin, de eerste en enige taak in het leven. Als dat allemaal onzin bleek, wat was dan het eigenlijke, echte doel van zijn verblijf hier op aarde, waarom was hij hier volkomen uit het volkomen niets ongewild en ongevraagd neergezet? Wat deed hij 'in godsnaam' hier? Wat werd er hier eigenlijk van hem verwacht? Van zijn ouders kreeg hij niets meer te horen, maar als hij er wel eens voorzichtig met broers of zusjes over sprak of met vriendjes en klasgenootjes, zaten zij hem altijd wat vreemd en glazig aan te kijken. Waar heb je het over? Ook de vraag hoe om te gaan met de anderen, kinderen en volwassenen in zijn omgeving, hield hem bezig. Voor de andere kinderen leek dat iets volkomen vanzelfsprekends, dat ging gewoon zoals het ging, onbewust. Hij moest het kennelijk moeizaam zelf allemaal gaan leren. Het was alsof zij allemaal iets hadden meegekregen, een soort natuurlijke aangeboren handleiding voor het leven van alledag. Bij hem ontbrak zo'n instructieboekje, het leek of hij maar een paar losse vellen gekregen had, alsof hij niet volledig was en wat mankeerde. Als gevolg daarvan lette hij goed op de anderen om stiekem te spieken hoe zich te gedragen en hoe te reageren; af en toe imiteerde hij hen maar. Het had ook een soort vrees ten gevolg om iemand onbedoeld teleur te stellen, iets verkeerd te zeggen, iemand onbedoeld te kwetsen en ook daardoor zelf gekwetst te worden. Hij ging moeilijke conflicten uit de weg en zorgde er voor zich niet in de nesten te werken, hij was zwijgzaam, bedeesd. Deze sociale onbeholpenheid, door anderen gewoon bestempeld als verlegenheid, belette hem af en toe spontaan dingen te doen of te zeggen zonder zich er eerst het hoofd over te breken.

Het is niet verwonderlijk dat toen de puberteit bij hem losbarstte, al zijn vragen over zijn bestaansrecht of -plicht, de zin van alles, hoe zijn leven in te vullen, intenser werden. Op de middelbare school ging er wat dat betreft echter een wereld voor hem open. Door de behandeling van een aantal invloedrijke boeken uit de wereldliteratuur, door de onorthodoxe lessen van zijn leraar Duits en door wat er verteld werd op het gymnasium

over de Griekse filosofen, kwam hij er snel achter dat zijn vragen totaal niet origineel waren en eigenlijk al zo oud als de mensheid. Hij moest uiteindelijk zijn eigen weg, zijn eigen ‘zin’ zien te vinden ook met behulp van het lezen van veel goede boeken, via films en muziek.

In die tijd vond er een soort revolutie plaats in de populaire muziek, doordat die zich toen volledig ging richten op de jeugd, op wat hen bezighield. Het was het nieuwe klankbord en de nieuwe uitlaatklep voor hun opstandigheid en mondigheid. Chris volgde het met veel enthousiasme op de voet, samen met zijn boezemvriend, Rob, waarmee hij alle klassen op het gymnasium doorliep. Af en toe gingen zij naar optredens van allerlei bandjes in het kleine jeugdcentrum in Amstelveen. Later toen hij een krantenwijkje had van het Wieringer weekblad en wat extra geld te besteden had, gingen zij naar Paradiso en ook naar het Concertgebouw in Amsterdam, waar toen nog grote buitenlandse popgroepen zoals *The Doors*, *Jefferson Airplane*, *The Mothers of Invention*, *Soft Machine* en *Roxy Music*, concerten mochten geven. Hun muzieksmaak begon wat af te drijven van de top 40 *mainstream* naar wat toen *Underground* muziek werd genoemd met afwijkende alternatieve, experimenterende bandjes. De vader van Rob moest voor zijn werk regelmatig naar de Verenigde Staten en kwam dan terug met platen van groepen die hier niet of nauwelijks nog bekend waren. Chris’ liefde voor muziek is nooit meer weggegaan en heeft zich daarentegen zelfs verder geïntensiveerd tot een onmisbaar bestanddeel van zijn leven.

In het begin van de jaren 70, werd hij gegrepen door de liedjes van Amerikaanse singer-songwriters, natuurlijk Bob Dylan, maar ook James Taylor, Leonard Cohen, zowel vanwege de muziek als hun teksten. Vooral Jackson Browne, die er toen met zijn sluke haar een beetje uitzag als Chris’ voetbalheld Johan Cruyff, werd een dichtertelijke muzikale woordvoerder voor hem. In bijna al zijn nummers verwoordde Jackson exact de gevoelens en vragen die Chris toen ook bezighielden: een continue reis of eigenlijk zoektocht naar wat te zijn en wat te doen in je leven, hoe om te gaan met teleurstellingen en mislukkingen, hoe toch steeds geluk, schoonheid en liefde te blijven nastreven. Wat dat betreft was zijn song ‘*Farther on*’ op zijn meesterwerk *Late for the sky* het meest exemplarisch:

*‘Adrift on an ocean of loneliness
My dreams like nets were thrown
To catch the love that I’d heard of*

*In books and films and songs
Now there's a world of illusion and fantasy
In the place where the real world belongs
Still I look for the beauty in songs.
It could be I've lost my way
Though I keep a watch over the distance
Heaven's no closer than it was yesterday....'*

Het gemak waarmee hij in het begin het gymnasium door liep veranderde in de hogere klassen in een worsteling. Afgeleid door de muziek, door het vele sporten, voetbal en basketbal, door meisjes, door eerste verliefdheden, door boeiende boeken, door op straat te lummelen en door gewone luiigheid, schoot zijn huiswerk er steeds vaker bij in, zodat hij uiteindelijk de vijfde klas moest overdoen. Zijn vriend Rob was ongewild 'solidair' met hem en bleef samen met hem zitten, zodat hun laatste twee lange jaren op het gymnasium dragelijk bleven.

De laatste schooldag na zijn eindexamen voelde als een enorme bevrijding. De wereld, de rest van zijn leven lag voor hem, zonder beperkingen, '*He dwelled in possibilities*', zoals Jackson het formuleerde. Van alle mogelijkheden, rondreizen, helpen in ontwikkelingslanden, muziek maken, gewoon niets doen, koos hij echter de gemakkelijkste, de meest voor de hand liggende en voor zijn ouders en zijn omgeving de meest vanzelfsprekende: direct doorgaan met een studie aan de Universiteit. Hij dacht eerst nog aan de Rietveld academie, vanwege zijn tekentalent, zijn creativiteit en fantasie; hij zou kunstenaar worden. Die optie viel jammer genoeg al snel af omdat hij gewoon geen portfolio kon overhandigen met een voldoende dikke proeve van zijn kunnen.

Het werd Biologie. In de derde klas van het gymnasium had hun excentrieke biologieleraar, Willy Wortel (zijn echte naam was Chris nooit bijgebleven) diepe indruk gemaakt toen hij 's ochtends aankwam met een verse dode eend die hij langs de kant van de weg gevonden had. Met de sprakeloze, verbouwereerde leerlingen om hem heen, begon hij het beest te ontleden. De anatomische schoonheid en functionaliteit van het binnenste van de eend maakte een verpletterende indruk op Chris. Hoe werkte dat allemaal, hoe zorgde dat voor 'het leven' van de eend. Ook de biologielerares in de hogere klassen, mevrouw Klap, boeide hem met haar rustige, gestructureerde manier van uitleggen als ze het had over de voortplanting of over de werking van de hersenen, maar vooral als ze passievol vertelde over Charles Darwin. Zijn evolutietheorie beschouwde